

Серія «Зарубіжні авторські зібрання»
заснована у 2019 році

Переклад з англійської
П. Грабовського, М. Стріхи, А. Онишка, В. Шовкуна,
І. Карманського, М. Коберського, Ф. Белея

Художник-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова

По Е. А.

П41 Ворон: поезії, оповідання / Едгар Аллан По; пер. з англ.
П. Грабовського, М. Стріхи, А. Онишка та ін.; худож.-
оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. — Харків: Фоліо,
2019. — 156 с. — (Зарубіжні авт. зібрання).

ISBN 978-966-03-8801-7

Едгар Аллан По (1809—1849) — відомий американський поет,
прозаїк, критик, журналіст. Його вплив як письменника й поета на
світову літературу — величезний.

Видавництво «Фоліо» випустило друком у серії «Зарубіжні автор-
ські зібрання» збірку детективних новел Едгара По «Золотий жук»,
роман «Оповідь Артура Ґордона Піма», а також збірку оповідань «Сис-
тема доктора Смолла і професора Піріа».

У книжку «Ворон» увійшли найкращі вірші з різних поетичних
збірок Едгара По, у які потрібно вчитуватися знову й знову.

«Ворон» — перлина творчості По. Це віддзеркалення страшного
в природному, це поема про безвихідь горя з повторюваним рефре-
ном — каркання ворона, загнаного в бурю до самотнього мрійника, що
сумує про померлу кохану Ленору...

Любов підкреслює жах смерті, а смерть — силу й непереможність
любви.

Оповідання «Елеонора», яке також увійшло до цієї збірки, про-
довжує автобіографічні одкровення автора. Йому було 20, а кузині
Елеонорі — 15, коли вони покохали один одного. Їй судилося померти,
а він, палко закоханий, присягнув ніколи не одружуватися, не зра-
джувати її пам'яті. Вона ж дала обітницю охороняти його після своєї
смерті й посилати звісточки з небес.

УДК 821.111(73)

© О. А. Гугалова-Мешкова, художнє
оформлення, 2019

© Видавництво «Фоліо», марка серії, 2019

ISBN 978-966-03-8801-7

ПОЕЗІЇ

ЕЛЬДОРАДО

Ще в юні дні
В ясній броні
Відважний вершник радо
У спеку й сніг
Шукав доріг
В країну Ельдорадо.

Ідуть літа,
І гіркота
Бере над серцем владу, —
Пройма відчай,
О, де ж той край —
Щасливе Ельдорадо?

Ось Вічна Тінь
На мертву ринь,
На край дороги пада.
Її пита, —
«Де ж золота
Країна Ельдорадо?»

«Пройди Доли-
нами Імли,
На чорні гір громади
Здіймися ти,
Щоби знайти
Країну Ельдорадо».

© А. Онишко, переклад українською, 2004

ЕЛЬДОРАДО

В ясній броні
Він день при дні,
Наспівуючи радо,
У спеку й сніг
Шукав, де міг,
Країну Ельдорадо.

Минувся час
І запал згас,
Лунає спів нерадо.
За кроком крок,
Минає строк —
Ні сліду Ельдорадо.

Вже сил нема
І все — дарма...
«О Тіне, дай пораду:
Іду здаля,
Та де ж земля,
Що зветься Ельдорадо?»

«За непокірні
Пасма гір,
Де нізвідкіль ждять ради,
Ще довго йти —
Як справді ти
Шукаєш Ельдорадо!»

КРУК

Вкінець змучений журбою,
Раз північною добою
Я схилився, задрімав
Над одним старинним твором,
Над забутим мислі взором,
Що велику славу мав.
Коли чую: стук роздався,
Стук роздався з двору мого...
Подорожній заблукався
Та прибивсь до двору мого,
Подорожній — більш нічого.

Близько грудня се творилось,
Кругом пільмою все крилось;
Меркло вугілля в печі.
Ждав я ранку, ждав я світу:
Ні привіту, ні одвіту;
Занудився я ждучи...
Хоча б звістка об Ленорі,
Що втекла життя земного,
Об Ленорі, ясній зорі,
Звістка з миру потайного...
Дождання — більш нічого.

Тужно вила хуртовина,
Розвівалася запина
Пурпурова на вікні,
Шамотіла, ляк будила.
Кажу вставши: що за сила?
Що за враг? Страхи дурні.
Зараз серце втихомирю:
Гість лучився — от і всього;
Кому бути в таку чквирю

За дверима дому мого?

Гість прибудний — більш нічого.

Тож лякатись задаремно.

«Вибачайте: так нечемно

Я загаєвсь, бо здрімнув;

Не розчуло зразу вухо:

Тихий гук донісся глухо,

Я уваги не звернув».

Проказав та й пометнувся

Я за двері дому мого,

Пометнувся та й жахнувся:

Зирк — навколо дому мого

Ніч похмура — більш нічого.

Нігде іскра не заблисла;

Туча звисла; серце стисла

Така тута дошкульна,

Що ні одна душа в світі.

Не здолає зрозуміти, —

Тії туги світ не зна.

Враз «Ленора» віддалося —

Любе мення сонця мого...

Сам шепнув я: розляглося,

Залунало з шепту мого,

Залунало — більш нічого.

Тяжко в грудях защеміло;

Припер двері я несміло.

Знову стук, та вже чутніш.

Думка: тріснуло де-небудь,

Ворухнулося що-небудь,

Вітер б'є в шибки буйніш...

Таємниця? Ніякої...

Відки взятись, як і з чого?

Плід уяви навісної...

Годі ж, годі, кат зна чого!

Вихор знявся — більш нічого.

Пхнув вікно я: гість північний,

Крук днедавній, крук одвічний,

З-за віконниці вліта.

От влітає: постать горда,

Як буває тільки в лорда,

Не вклонився, не віта;

Махнув крильми з чуттям влади,

Махнув байдуже до всього

Він та й сів на бюст Паллади

Над дверима дому мого,

Сів поважно — більш нічого.

От діждався собі лиха...

Усміхнувся тут я стиха:

Крук у всій своїй писі!

«Твого чуба вскуб хтось зручно,

А поводишся бундючно...

Як же звали тебе всі

Там, у вічнім пеклі Ночі,

Де не знають дня ніколи,

Де тьма Ночі спить очі, —

Як ти звався?» Крук поволі

Відповів на те: «Ніколи!»

Мов людина — от дивниця —

Відказала мені птиця,

Хоч без глузду, та дарма:

Крук балака справді чудно,

Понять віри навіть трудно,

Непостижно для ума.

Гей, не жди собі відряди,

Не шукай добра, відколи
В тебе сів на бюст Паллади
Хижий Крук, віщун недолі.
Крук, що зветься скрізь «Ніколи».

Вік прокравав так розлучно,
Одногучно, але влучно,
Мовби душу виливав,
А сидів — не ворухнеться,
Пером злегка не тріпнеться...
Я тим часом міркував:
«Згибло братство... все загине...
Мрій розвіялось доволі...
Так і він мене покине,
Пурхне ранком в чисте поле...»
Крук відрік на те: «Ніколи!»

Запитався я тремтяче:
«Що за назву мана кряче,
Мов не знає інших слів?
Десь її колишній владних,
Бідолашний який страдник,
У тім слові разом злив:
Безнадійність, думи журні,
Всі пригоди, що збороли
Як у повідь хвилі бурні,
Поривання, що схололи,—
Злив, безщасний, в тім «Ніколи».

Коло уст у мене знишка
Знов забігала усмішка;
Я присунувсь, я пример,
Без сил спершись на оксамит...
Щось снувалось... вже й не тямить
Голова моя тепер...

«Крук... та що ж,— гадав я в кріслі,
Страшний Крук, що чинить болі,
Що труїть всі людські мислі,
Простирає зла приполи,—
Що ж віщує тим «Ніколи?»»

Розв'язання ждав я марно;
Крук мовчав, дивився хмарно,
Грізним зором мене пік.
На подушку в ту годину
Зліг я — мукам нема впину...
Не злягати вже повік
На оксамит масаковий,
Не злягати вже ніколи
Мой галоньці чудовій,—
Жалкував я мимоволі:
Не припасти більш ніколи.

Хмара диму заходила,
Заходила, мов з кадила...
Що се? Ангел спочуття?
«Згинь, напасна потороче!
Сам бог визволити хоче,
Посилає забуття.
Швидше ж пити його буду,
Щоб не згадувать Ленори:
Все, що давить, скину, збуду;
Пам'ять зітреться Ленори!..»
Крук відрік на те: «Ніколи!»

«Гей, прорічнику, мій жаху,
Лихий демоне чи птаху!
Тебе вихром принесло,
Чи дух ночі спокусливий
Тебе шле в наш край журливий,

Де панують смерть та зло?
Та скажи: чи є злік ранам
Там, де всі по божій волі
Всі ми будем; забуття нам
Чи дадуть хоч ті околиці?»
Крук відрік на те: «Ніколи!»

«Гей, прорічнику зловіщій!
Чи ти птах, чи демон віщій,—
Богом, скритим від усіх,
Вкупі з небом, закликаю;
Ти скажи: в надземнім раю,
Межи ангелів святих,
Чи зустрінусь я з душею
Незабутньої Ленори,
Чи побачусь там із нею,
Що скрашає райські доли?»
Крук відрік на те: «Ніколи!»

Хто б не був ти: птах брехливий
А чи Демон, Дух злосливий,
Геть від мене! Геть туди,—
Проказав я, з місця вставши.—
Геть — де Пекло Ночі завше,
Не вертайсь мені сюди!
Чорніш пір'я твоя злоба,
Твоя лжа, твоє «ніколи»;
З мого серця вийми дзьоба;
Щезни лютий!» Крук поволі
Відповів на те: «Ніколи!»

З того часу над дверима,
Мов примара невмолима,
Крук насуплений сидить...
Ні спочинку, ні поради:

Не спурхає він з Паллади,
Сонним Демоном глядить.
Горить світло; тремтять тіні
Від дверей, хвилюють долі;
Топнуть очі в тім тремтінні;
Мре від його дух мій кволий.
Мре — не збудиться ніколи.